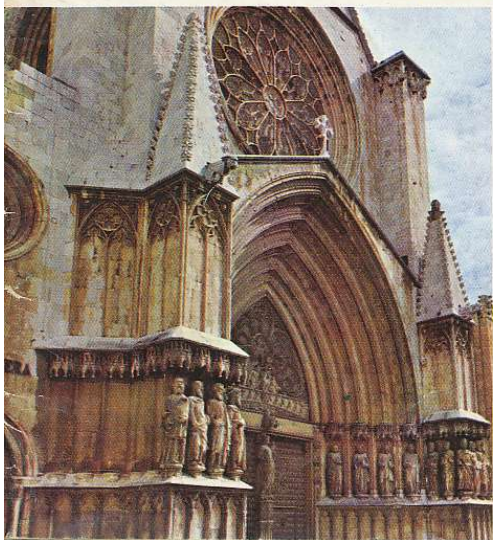
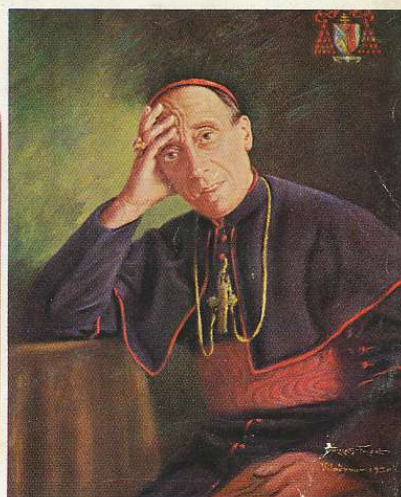

SERRA D'OR

octubre 1968

Francesc
Vidal i Barraquer,
1868/1943

RESTRICCIONS MENTALS

LA DIFICULTAT DE SER CONSERVADOR

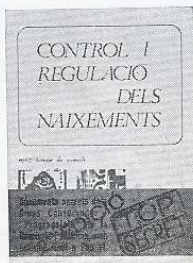
L'any 1930, Joan Estelrich, per exemple — i subratlle el «per exemple» —, encara no se sentia conservador. Almenys, encara li repugnava de dir-se'n. Ho escrivia implícitament en un paper sobre el general Prim. «Què podríem conservar?», s'hi preguntava, i la resposta, de fet, era insinuada com una pura i simple desolació. El «conservador», per principi, «conserva»: és «conservador» perquè té alguna cosa a «conservar». I el senyor Estelrich, a les vigílies del 14 d'abril, creia que en aquest país hi havia ben poques coses dignes de ser conservades. En tot cas, políticament, no en trobava gaires que suposessin un guany venturós, a partir de la traumàtica peripècia de don Joan Prim i Prats. Cal advertir que l'Estelrich es mirava Prim —retroactivament, si més no— amb un cert entenediment, i era lògic. El 1930, en aquestes latituds, fou un estrany, confús parèntesi d'expectatives il·lusionades. Tot-hom pensava que, per fi, es produiria la versió local i penosament endarrerida de la «presa de la Bastilla». Potser en aquell moment l'epísodi del 1868 adquiria un particular matís simbòlic, o premonitori. ¿No ens ho sembla ara? Potser sí, el 1868 s'hi presentava com una mena d'assaig general, frustrat i capciosament castrense, de l'eventualitat anhelada. Prim i els seus companys de la «Gloriosa» s'havien desbarassat de la «raza espúrea de los borbones» i obrien un període «constituent» ple d'esperances. En el 1930, el problema tornava a plantejar-se, i la imatge del comte de Reus, retòrica ja, esdevenia de sobte suggestiva: un record emblemàtic. He pogut comprovar que continua sent-ho avui, ai!, per a gent que coneix... Joan Estelrich no era allò que se'n diu un home «d'esquerra», ni de bon tros; però no li calia ser-ho per a comprendre que «aleshores» i «ací» era impossible de ser «conservador». ¿Què podia haver demanat que es «conservés»?... La Restauració havia estat desmuntada per Primo de Rivera. ¿Li hauria semblat «conservable», la Restauració?... Quan menciono l'Estelrich, és clar, penso en la gent que ell representava, i valgui l'eufemisme. Un parell d'anys més tard, l'equívoc s'esvaïa, i tant l'intel·lectual Estelrich com la seva clientela no tenien vergonya a afirmar-se «conservadors». «Conservadors»... Caldria que un dia o altre algú es decideixi a intentar una història del pensament «conservador» a casa nostra. Hauria de ser una història feta amb serenitat, i sobretot, amb un gran sentit del matís.

No van ser «conservadors» de la mateixa manera Torras i Bages i Maragall, Aparisi i Guijarro i Quadrado, Balmes i Mañé i Flaquer, Prat de la Riba i... El senyor Prat, posem per cas, no va ser-ho tant com han assegurat Oliver Bertrand i Solé-Tura, l'un i l'altre argüint *pro domo* des de trinxeres oposades... Una rama de la dreta indígena aspirava a «prendre la Bastilla». O deia que hi aspirava. La burgesia autòctona,

tant per ser burgesia com per ser autòctona, havia d'enfrontar-se amb l'eterna oligarquia semifeudal, etc. La fórmula, fins fa poc, era tòpica, i tòpicament exactíssima: oligarquia semifeudal latifundista, i deixo l'etcètera en l'aire perquè és vitandament referible a la geografia i la història. La burgesia perifèrica, ni amb Prim, ni abans, ni després, no ha aconseguit «vèncer». Fins ara, no; demà, Déu dirà. La Restauració, amb Cánovas, amb Canalejas, amb don Toni Maura, de Mallorca, amb Romanones, no deixava d'encarnar la «rèmora» tradicional. Però abans de Cánovas i d'Alfons XII, les circumstàncies no van ser més propícies per a la classe presumptament «dinàmica» o «ascendent». Si va haver-hi «oportunitats», ningú no va saber, o poder, aprofitar-les. Un veí de València, que es deia Josep Maria Bonilla, promotor i únic redactor del primer setmanari vernacle de la localitat — *El Mole*, 1837 —, va publicar un enginyós pamflet l'any 1869: una mica abans de la defunció violenta de Prim. Es titula *España y los partidos en 1869*. I el senyor Bonilla hi diu, bastant irritat: «Nunca pasamos de 1823». Tenia raó, i tanta! Si val la metàfora, ho traduirem així: «Calomarde no ha estat jubilat». Aquesta és la qüestió: la burgesia no ha sabut, o no ha pogut, «jubilar» —ja que no extirpar— Calomarde. ¿Ho creia possible, això, l'Estelrich, el 1930?... Tanmateix, uns mesos després, quan ja es confessava «conservador», l'Estelrich i els seus ¿no tornaven a l'enyorança d'un pre-Prim, d'un pre-tot, d'un 1823 calomardià (i prolongo l'alusió mitològica, perquè ignoro si Calomarde era l'home del 23, i tant se val!)?... L'Estelrich era un tipus molt intel·ligent, com ho eren, molt intel·ligents, els qui l'inspiraven. Ell, però, s'expressava, per exigències de l'ofici — d'escriptor —, amb més desimboltura i amb més innocència que els seus esperitsants. Com d'altres, que no cal esmenar. I, en assegurar-se com a

«conservador», l'Estelrich, si no m'enganyo, va posar en circulació un argument irrefutable: les «revolucions» són «anti-econòmiques». O sigui: si voleu «canviar» d'una manera radical allò que tan gràcilment anomenem les «estructures», l'operació us costarà quartos. El sacrifici ens afectarà a tots, i no sols als «amos». El probable equivalent «socialisme» = «estrènyer-nos el cinturó», certificat avui per no poques experiències conegudes, resultava un auguri lúgubre. Però no per a la gent del carrer. L'Estelrich posterior al 1930 no se n'adonava. O tal vegada continuava enlluernat per l'estampa d'un Prim qualsevol, i més endins encara, per la perspectiva orsiana — l'havia mamada — d'un «despotisme il·lustrat». Sigui com sigui, això significava oblidar «la Bastilla». El 1931, «la Bastilla», aparentment, la prenié uns altres: «uns altres»... ¿Què podia decidir-se a «conservar» aleshores, ell? Continuo referint-me a ell *per exemple*. ¿El registre de la propietat? Potser era això. Però la Llei Hipotecària no va fer crisi sinó ben entrat el 1936. La Llei Hipotecària és una de les institucions més sòlides a tot arreu... L'error dels «conservadors» de la família política de l'Estelrich va ser que es pensaven poder «enderrocar la Bastilla» i al mateix temps preservar-ne un bastió. A França, a finals del XVIII, els Robespierre, els Marat, els Saint-Just, els Danton, tots plegats i embolicats, van fer el seu fet. Al sud dels Pirineus, «la Bastilla» no ha perdut ni un pam de la seva jurisdicció. Prim, a «la calle del Turco», pagà amb la vida la velleïtat d'accelerar la maniobra. A Barcelona, ni el senyor Prat va ser més eficaç. Potser el senyor Prat no podia ser-ho més que Prim. I no diguem a la València de don Vicent Blasco, o a la Mallorca ¿de qui?... No era una qüestió de «ganes». Era també una qüestió de lucidesa i de poder... «Nunca pasamos de 1823», deia Bonilla. I és ben trist, això!

JOAN FUSTER.

editorial nova terra control i regulació dels naixements

(segona edició)

EL «DOSSIER» DE ROMA

Després de la publicació de la «Humanae Vitae», és evident que els treballs d'estudi i l'informe de la comissió vaticana sobre la qüestió del control de naixements, de cara a una anàlisi crítica dels imperatius del magisteri, adquireixen una nova importància i una decisiva vigència. En el present «dossier», a més a més del document de la majoria i de les posicions de la minoria, hi figura l'informe final a Pau VI sobre el qual se suposa que el Papa havia de basar-se per al seu pronunciament final.

distribució: «hogar del libro» - vergara, 3 - barcelona-2